



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,  
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem  
præceptorum secundæ tabulæ

**Tamburini, Tommaso**

**Monachii, Anno M.DC.LIX.**

Compensatio in re, quæ mittitur ad debitorem, vel ei debetur, n. 1. §. 4.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-39995**

compensationem, & illa res, quam accipis, non est creditorum tui debitoris; si enim esset illorum, certe, quia alienum tunc acciperes, tibi illam vindicare non posses.

m l. eundem ibi sec. 6. nu. 111.

## §. II.

*Compensatio in re diversa.*

1. **A**D explicationem doctrinae addantur sequentes quaestiones. Prima, an licite possis tibi compensare, accipiendo rem specie diversam ab ea, quae tibi debetur? v. g. debet tibi quis triticum vel pecuniam, an possis occulte accipere vinum, vel vestem aequivalentis pretij? supponimus enim, quod si v. g. vestis plus valeat, quam tuum debitum, reddatur statim excessus &c.

Respondeo, te non posse *a* si ex acceptance rei diversae damnum grave sequitur debitori; posse, *b* si id non sequitur. Ratio est, quia, si non sequitur, non est, unde pecces, ut accidit, quando eam rem, quam accipis, facile debitor pecunia, vel alio modo sibi comparare potest. At si sequitur, sine ratione ipsum directe damnificas, quare, & peccas, & restituere damnum teneris. Quod si alium modum non habes tibi compensandi, nisi accipiendo rem specie diversam, cujus carentia graviter debitorem aliunde damnificet, sanè licite sumere poteris: debitori enim imputabitur tale damnum, dum is debita solvere non laborat. Idem tamen moneo, quod in finuavi §. praecedente num. 5. Non e-

nim licebit tibi, propter modicum, quod tibi forte debetur, gravissimum proximo damnum asferre.

*a* v. Mol. Petrum Nav. Reb. alios allatos à Dian. p. 2. tr. 16. ref. 48. b. Vasq. c. 5. de rest. §. 1. dub. 9. n. 47.

## §. III.

*Compensatio in debito dubio.*

1. **S**ecunda. Quando dubium est, an debitor aliquid tibi debeat, potesne pro ratione dubij, aliquid tibi occulte compensare?

Respondeo, non posse, quia non est aequum, pro debito incerto velle solutionem certam. Idem est in probabilitate, quam aliqui (sed perperam) dubium vocant positivum, id est, quando sunt probabiles rationes, quod tibi aliquid debeat, & probabiles, quod non debeat. Idem, inquam, est, quando probabilitas versatur circa factum, quia tunc melior est conditio possidentis, ut alibi diximus: *a* at quando probabilitas utriusque partis, id est, debitoris & creditoris est circa jus, esto, aliqui in aliquibus casibus concedant, posse fieri occultam compensationem contra debitorem, nos tamen universaliter id negavimus: ibidem, quem locum omnino relego.

*a* li. 1. in decal. c. 3. §. 3. à nu. 9.

## §. IV.

*Compensatio in re, quae mittitur ad debitorem, vel ei debetur.*

1. **T**ertia. An possis tibi compensare, sumendo rem, quam ter-

o o

tius



tius mittit ad tuum debitorem, vel in donum, vel in alium quemcumque finem?

Respondeo, cum necessaria a distinctione: vel donum illud, seu pecunia jam est acceptata à tuo debitore, & tunc potes, quia accipies rem debitoris, in quam jus habes; vel non est acceptata, & tunc non potes, quia tunc acciperes rem tertij, in quam jus non habes.

a l. Vasq. l. c. dub. 8. num. 45. & De Lugo t. 1. de just. d. 16. sec. 6. n. 210.

2. Quid de debitoribus tui debitoris? Antonius, v. g. debet Petro tuo debitori centum, potesne ab Antonio centum surripere, eo prætextu, quod tibi à Petro similia centum debentur? Respondeo, non posse, quia ut casus proponitur, acciperes pecuniam, quæ nunc Antonij est, in quam nullum jus tu habes.

3. Quid, si Petrus, tuus nempe debitor, haberet in deposito apud dictum Antonium vas argenteum, vestem, vel quid simile, quod totum, tum quoad proprietatem, tum quoad usum & administrationem esset Petri?

Respondeo, tunc sane posses, quia dummodo res sit Petri, tui debitoris, nec ad alium pertineat, parum facit, ubi materialiter inveniat. Cavendum tamen est, ne Antonius à Petro suo depositario rem suam per judicem velit repetere: nam sic Petrus cogereetur geminate solvere.

Sed quid, si hoc periculum imminet, tu vero illud cavere non possis, sine jactura tui debiti? Respondeo, te nunc non possum condemnare, si tuum accipias, quia tua necessitas te ex-

cusat ab obligatione charitatis, qua deberes illud damnum, à te indirectè solum causatum, à Petro avertere, ut modo in simili § 2. dictum est, ubi etiam monitionem hic applicandam apposuimus.

4. Huc facit vulgaris dubitatio de creditore Principis, an scilicet possit sibi compensare id, quod à principe sibi certo debetur, fraudando ipsius gabellas?

In qua re certum est primò, posse, si gabellæ non sunt alijs locatæ; certumque est secundò, non posse, si sint venditæ. Ratio utriusque est, quia ibi creditor jam sumit ex bonis sui creditoris; hic non item.

Sed quid, si sint locatæ? Negant nonnulli, propter b eandem rationem, quia tunc gabella non est in bonis Principis, qui supponitur esse debitor. Concedunt alij, e quia conductores gabellarum, dum sciunt fraudari communiter gabellas, & tamen eas conducunt, videntur, seu præstuntur non esse inviti in tolerandis ijs fraudibus, & fortasse propter hanc causam multo minoris, quàm valeant, eas conducere, quæ præsumptio non est tam facilis de eo, qui absolute sibi gabellam emit à Principe. Utraque sententia est probabilis.

b Reg. de Grassijs apud Dian. mox cit. c. Petr. Nav. Less. Bon. Vasq. Mol. alijs, quos citat sequiturque Diana p. 2. tr. 16. ref. 14.

#### §. V.

Compensatio famulorum.

1. Quidam. An famuli possint se compensare occultè à dominis, qui justum